

**ТЕМА: АУТРІЧ-ТЕХНОЛОГІЯ В
БІБЛІОТЕЧНІЙ ТА АРХІВНІЙ СФЕРАХ**

шифр «Інформаційний Всесвіт»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. АУТРІЧ ЯК НАПРЯМОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	6
1.1. Поняття і сутність аутріч	6
1.2. Основні напрями застосування аутріч в бібліотечній діяльності	10
1.3. Використання технології аутріч в архівній практиці США	15
Розділ 2. АУТРІЧ-ТЕХНОЛОГІЇ В АРХІВНІЙ ТА БІБЛІОТЕЧНІЙ ПРАКТИКАХ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ	19
2.1. Застосування аутріч-технології в інформаційному обслуговуванні споживачів Наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля	19
2.2. Перспективи використання аутріч-технології в роботі Державного архіву Луганської області	22
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ	33

ВСТУП

Актуальність дослідження. Одним із суттєвих показників роботи бібліотек та архівів як важливих соціально-комунікативних інституцій є ефективність їх взаємодії із кінцевим користувачем, що відбувається у реальному чи віртуальному просторі. Протягом свого функціонування ці структури створювали, вдосконалювали існуючи та шукали новітні, більш ефективні методи, способи та форми організації зв'язку з користувачами. В умовах розвинених інформаційних технологій популярність та затребуваність послуг як архівів, так і бібліотек вочевидь, зменшується і наразі на їх працівників покладається завдання відновлення значущості цих установ та привернення уваги громадськості, потенційних споживачів інформації до документів, що в них зберігаються. Для досягнення цієї мети фахівці останнім часом застосовують технологію аутріч, яка включає в себе дієві інструменти побудови взаємозв'язку та діалогу з потенційними користувачами.

Ступінь розробленості теми. Питання застосування аутріч-технології в роботі бібліотечних та архівних установ досліджувалося переважно закордонними науковцями, зокрема, Т. Еріксоном [22], Е. Форд [23], А. Педерсон [29], М.В. Береславською [3], М. А. Каменською [8]; нечисленні дотичні до вказаної проблематики вітчизняні розвідки представлені роботами В. Загуменної та С. І. Барабаш [6], І.М. Сілютіної [14-15]. Проблема сутності поняття «аутріч» розглядалася у працях С. Кейсі [21]; К. Страттон [31]; Е. Форд [23] М. А. Каменської [8] та ін. Висвітлення новітніх форм бібліотечного та архівного обслуговування знайшло відображення в публікаціях М. В. Береславської [3]; В. В. Загуменної та С. І. Барабаш [6]; М. Нещерет [11]; С. Барретта, Б. Кеннона, Л. О'Хари [18]; Дж. Гловера [24]; С.Л. Холла, Д.Х. Маршалла [25] та ін. Однак комплексне висвітлення проблеми застосування аутріч-технології в бібліотечній та архівній сферах і можливості її використання у вітчизняній практиці поки не знайшло відображення, що й обумовило вибір теми даної наукової роботи.

Об'єкт роботи — інформаційна діяльність установ соціально-комунікативного профілю.

Предмет роботи — застосування аутріч-технології в бібліотечній та архівній сферах.

Мета роботи — дослідити сутність й особливості застосування аутріч-технології в бібліотечній і архівній практиці та перспективи її впровадження в діяльність вітчизняних соціокультурних документних установ.

На основі об'єкту, предмету та мети наукової роботи, було сформульовано наступні **завдання**:

- проаналізувати поняття та сутність аутріч;
- охарактеризувати основні напрями застосування аутріч в бібліотечній діяльності;
- розглянути використання технології аутріч в архівній практиці США;
- розкрити можливості застосування аутріч-технології в процесі інформаційного обслуговування споживачів Наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля;
- окреслити перспективи використання аутріч-технології в роботі Державного архіву Луганської області.

Використана методика дослідження: інформаційний та комунікаційний підходи, соціально-комунікативний підхід (у дослідженні феномену аутріч), соціально-інформаційний аналіз (у визначенні соціальної значимості аутріч, його місця в соціумі), соціально-контекстний аналіз (у дослідженні причин актуалізації аутріч), порівняльний аналіз (у виявленні інформаційної специфіки аутріч), метод аналогій (у співставленні умов запровадження аутріч) та інші наукові методи.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що було вперше проведено комплексне дослідження проблеми застосування аутріч-технології в бібліотечній та архівній сферах, узагальнено досвід зарубіжних дослідників.

Теоретична значимість дослідження полягає у розкритті, з опорою на інформаційний підхід, сутності і логіки аутріч-технології, обґрунтуванні її використання в бібліотечно-архівній практиці.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що результати дослідження можуть бути впроваджені в роботу архівів та бібліотек регіонального рівня, використані в процесі розробки змісту фахових і вибіркових дисциплін для здобувачів вищої освіти спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа».

Апробація результатів дослідження відбувалася шляхом обговорення доповіді на Всеукраїнській науково-практичній конференції аспірантів, студентів, науковців «Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні» (22 травня 2020 року).

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків (анотація, акти про впровадження). Основний текст містить 28 сторінок, бібліографія нараховує 32 джерела.

Розділ 1. АУТРІЧ ЯК НАПРЯМОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Поняття і сутність аутріч

Повсюдне використання ІТ, сервісизації інформаційних продуктів і послуг призвели до необхідності використання аутріч-технології, що вже активно використовується в різних сферах практичної діяльності, а саме, соціальній роботі, маркетингу, SEO оптимізації, лінкбیلдингу, роботі бібліотечних та архівних установ.

У Вікіпедії аутріч (англ. outreach) визначається як «розширення, охоплення чого-небудь. Робота з охоплення соціальними послугами цільової групи (зазвичай соціально незахищеної) у звичному для неї оточенні; вулична соціальна робота; надання соціально-медичної допомоги в місцях збору та/або проживання цільової групи. Часто такі заходи проводяться недержавними організаціями» [1].

На пострадянський простір дане поняття «аутріч» прийшло з-за кордону, де воно позначало неформальну роботу з аудиторією. У широкому розумінні аутріч - це вибудовування стосунків з аудиторією поза формальних каналів спілкування, причому такий контакт може здійснюватися як онлайн, так і офлайн форматі. Під цим терміном також розуміють роботу з лідерами думок, просвітницьку та місіонерську діяльність [13].

У маркетингу аутріч вважається процесом «організації відносин з людьми, роботою, що виходить за межі офіційної діяльності організацій, зусилля з надання послуг, інформування споживачів та налагодженню контактів з цільовою аудиторією за місцем проживання або проведення дозвілля» [2].

Застосування технології аутріч має на меті зацікавити аудиторію для подальшої взаємодії з нею. Фахівцями використовуються певні інструменти, що включають в себе «поширення листівок і бюлетенів, проведення інформаційних акцій, соціальну рекламу, інформаційні стійки і кіоски в

установах і торгових центрах, інформаційні дисплеї, онлайн статті та публікації» [2].

Аутріч в маркетингу пов'язується із впливом на цільову аудиторію, може відбуватися також за допомогою пошукової оптимізації або методу лінкбілдингу. Даний метод базується на вибудові схеми посилянь (зазвичай на популярних сайтах), за якими користувач потрапляє на сайт об'єкта маркетингу [там само]. Результатом лінкбілдингу є збільшення трафіку сайту об'єкта маркетингу; «залучення частини аудиторії сайту донора; підвищення довіри до сайту від пошукових систем; підвищення пізнаваності бренду або ресурсу серед користувальницької аудиторії» тощо [16].

У Кембриджському довіднику міститься методологічно важливе для даного дослідження визначення аутріч як «намагання надати послуги або інформацію людям у місці їх проживання або проведення часу» [20]. У бібліотечній практиці аутріч трактується як «наближення бібліотекаря до місця перебування потенційного користувача, тобто «компенсування недообслуговування» [8].

Чимало американських дослідників-архівістів в якості синоніму «аутріч» використовує термін інформаційно-пропагандистська діяльність (ІПД). Так, Г. Блейс та Д. Еннс ще наприкінці минулого століття запропонували визначати її як «побудову відносин з метою покращення сприйняття, обізнаності, освіти та використання архівів» [цит. за 31].

Е. А. Боуден вважає, що ІПД включає у себе різноманітні заходи, програми та проекти, метою яких є збільшення кола користувачів архівних установ та покращення взаємодії з ними. Дослідниця зауважує, що у більш вузькому значенні розглядуваний термін може використовуватися для позначення одного із загальних обов'язків архіваріуса - знаходження зручної, цікавої форми подання інформації. На думку Б. Дітца аутріч, як ІПД, має на меті довести значимість архівних установ для суспільства, що стрімко втрачається через розвиток цифрових технологій [19, с. 13].

Завданням архівістів, що організовують інформаційно-роз'яснювальні заходи, повинно бути налагодження так званого «цифрового діалогу» з користувачами, а не лише надання інформації про їхні послуги та фонди [19, с. 55].

Е. А. Боуден акцентує увагу на необхідності поєднання нових засобів спілкування з користувачами зі вже існуючими. Тобто, новітні технології та інструменти не повинні повністю замінити старі форми взаємодії, адже архіваріуси все ще мають справу з постійною ретроспективною або статичною інформацією, зафіксованою за допомогою вже застарілих технологій [19, с. 14].

ІПД державних архівів, на думку К. Дж. Шаффер, сприяє використанню громадянами урядової інформації, що зберігається в установах. Водночас це стимулює користувачів брати участь у наукових дослідженнях, що безперечно є однією з найважливіших цілей роботи державних архівних установ як сховищ джерел ретроспективної інформації [30, с. 3].

Однак не всі фахівці однозначно сприймають аутріч як ІПД. Зокрема, Е. Форд у статті з промовистою назвою «Аутріч (не) мертвий» практично констатує смерть ІПД, пропонуючи відмовитися взагалі від слова «пропаганда». Дослідниця наполягає на необхідності перевизначити аутріч і трактувати його як маркетинг, обґрунтовуючи своє бачення тим, що важко назвати пропагандою надання послуг. Е. Форд зауважує, що у сучасному світі серйозну конкуренцію бібліотекам становить всесвітня мережа Інтернет. За допомогою пошукових систем та соціальних мереж користувачі здатні задовольнити свої інформаційні потреби в будь-яку хвилину. Саме тому постає необхідність довести до людей інформацію про широкий спектр послуг, які надають бібліотечні та архівні установи та які можуть бути реалізовані лише там. Така ідея повинна сприйматися як невід'ємна частина роботи співробітників зазначених установ, а не як діяльність, що є другорядною [23].

Інша точка зору висловлюється К. Кейсі, який пропонує розрізняти поняття «охоплення» та «пропаганда». Під першим архівіст розуміє просування колекцій всередині відділу чи установи, а під «пропагандою» - просування колекцій у більш широких колах. Однак самі по собі ці дії не є пропагандою, хоча у більшості інформаційно-пропагандистських заходів міститься неявний посил, в якому стверджується, що ці речі є цінними. ІПД сприяє захисту інтересів архівної установи тільки тоді, коли її співробітники наводять переконливі аргументи на користь цінності колекцій, що зберігаються. Такий підхід є ефективним, коли йдеться про фінансування збереження архівних колекцій [21].

За певних умов термін «аутріч», на думку М. А. Каменської, можна прирівняти до «позастаціонарного обслуговування» [8]. Слід підкреслити, що саме так трактує вказане поняття Державний стандарт України 7448-2013 «Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять»: «4.7.12. позастаціонарне бібліотечне обслуговування». «Бібліотечне обслуговування користувачів бібліотеки поза її межами: у бібліотечних пунктах, пересувних бібліотеках» [5, с.28]. Англійським відповідником, поданим в якості довідкового у вказаному нормативному документі, є саме «outreach library service» [там само].

Ще на початку минулого століття, зазначає М. А. Каменська, існували бібліотеки, які курсували визначеним маршрутом та обслуговували певні групи населення, що не мали змоги дістатися звичайної стаціонарної бібліотеки. Наразі дане словосполучення передбачає надання послуг у форматі онлайн, тобто користувачеві не потрібно знаходитися фізично на території установи для задоволення власних інформаційних запитів. Але розглядуване поняття все ж таки має більш широке значення та виходить за межі «мобільного обслуговування» [8].

Як відомо, найважливішим ресурсом для тих, хто надає інформацію, в наш час є увага тих, хто її сприймає.

Отже, поняття «аутріч» застосовується щодо певних процесів у різноманітних соціальних практиках, у тому числі, для позначення широкого кола дій по залученню користувачів до таких важливих документних соціально-комунікативних інституцій, як архів та бібліотека. Не зважаючи на різні підходи щодо сутності трактування аутріч, переважна більшість науковців вважають перспективним застосування вказаної технології в архівній та бібліотечній діяльності. Така думка підтверджується й наявним досвідом її застосування.

1.2. Основні напрями застосування аутріч в бібліотечній діяльності

Розглянемо, як у сервісній діяльності бібліотек реалізується аутріч-технологія. Якщо на початку свого існування вказана технологія була зорієнтована переважно на обслуговування соціально незахищених та вразливих верств населення, то згодом, з поширенням концепції рівноправного надання бібліотечних послуг усім категоріям користувачів, наголос робився на активній взаємодії зі всіма споживачами.

З появою інтернет-технологій в практиці роботи бібліотек, позастаціонарна діяльність зазнала змін, адже бібліотекар дістав можливість здійснювати обслуговування на відстані, дистанційно, фізично залишаючись на своєму робочому місці, як і власне, споживач. Технологія позастаціонарної діяльності характеризується не тільки високою ініціативністю з боку бібліотекаря (який вже не очікує звернень від користувачів), але й залученням цифрових технологій в роботі з бібліотечними ресурсами [8].

Нові форми позастаціонарного бібліотечного обслуговування характеризуються розмаїттям і не можуть обмежуватися лише застосування досягнень ІТ. За кордоном, у тих країнах, де щільність населення нерівномірна, популярність набули пересувні бібліотеки, транспортним засобом яких слугують тварини, всюдиходи, невеличкі морські судна. У розвинених країнах такі пересувні книгозбірні можуть функціонувати у

вигляді великого автобуса, обладнаного новітньою комп'ютерною технікою, сонячними батареями, генератором, пандусами та іншими зручностями. Пошук нових форм, максимально адаптованих до сучасних потреб користувачів, змушує вдаватися до неформальних підходів в організації позастаціонарного обслуговування, як от: абонементне обслуговування на залізничному транспорті (Австралія, Польща), «бібліометро» (Іспанія) [3]. Досвід вказаних країн в плані залучення до бібліотеки читачів у такі незвичні способи свідчить про перенесення сервісної діяльності за межі стаціонарної бібліотеки, надання інформаційних послуг споживачам у нетрадиційному просторі.

Просування технології аутріч призвело до появи такого поняття як «вбудована бібліотека» (embedded librarianship), що використовується на позначення бібліотек, які можуть бути там, де знаходиться її користувач. Дані бібліотеки беруть на себе не тільки традиційні функції, а також надають соціальну допомогу. Деякі з них навіть пропонують безкоштовні перукарські послуги, медичне обслуговування та харчування безпритульним. «Консультаційні служби бібліотек сприяють оформленню фінансової допомоги, отриманню пенсій з інвалідності, пошуку притулку, поданню заявок на продовольчі талони і таке інше. Бібліотеки розробляють спеціалізовані програми для соціально незахищених користувачів, організовують курси з отримання навичок пошуку роботи, надають допомогу в одержанні державних послуг. У бібліотеці можна навчитися писати заяву на заповнення вакантної посади або скласти резюме, дізнатися, як успішно пройти співбесіду при прийомі на роботу» [11]. «Вбудовані бібліотеки» зустрічаються переважно у США, для країн пострадянського простору така практика є дещо незвичною, а питання доцільності організації подібного простору залишається дискусійним. Як відмічає М. Ю. Нещерет, з огляду на динамічну середу, в якій функціонують бібліотеки, необхідно постійно переглядати форми та методи бібліотечного обслуговування, покращувати їх якість, щоб у підсумку підтримувати статус соціального інституту, метою

якого є задоволення культурних, соціальних та інших потреб суспільства [там само].

Іншою не менш важливою формою позастаціонарного бібліотечного обслуговування є аутпост (outpost), що передбачає мобільний, невеликий за площиною бібліотечний пункт, який пов'язаний з електронними базами даних та усіма ресурсами стаціонарної «материнської» бібліотеки. Такий бібліотечний пункт може бути відкритий за місцем роботи, проживання або навчання користувачів. Окрім аутпосту, М. А. Каменська виділяє ще декілька форм бібліотечного обслуговування: бібліотечне координування (liaison librarianship); бібліотечне вбудовування (embedded librarianship); поєднання мережевої і традиційної технологій навчання (blending); адвокатування статусу бібліотеки (advocacy) [8].

Бібліотечне координування передбачає спілкування між бібліотекою і одним або декількома підрозділами з предметної області, загальну або тематичну довідкову або дослідницьку підтримку, бібліотечне навчання, роботу над створенням колекцій, створення друкованого, цифрового або демонстраційного контенту для підтримки співпраці, розробку програм та запуск інформації про події [24].

Бібліотечне вбудовування пов'язується зі встановленням міцних зв'язків зі спеціалізованими групами клієнтів, створення програм та послуг відповідно до їх унікального середовища. Зокрема, бібліотекари працюють в напрямку тісного спілкування з викладачами та студентами свого навчального підрозділу, виявляючи конкретні потреби і підлаштовуючи під них свої послуги [25].

Поняття адвокатування для вітчизняної бібліотечної практики є новим та не достатньо дослідженим. «Advocacy» походить від грецьких «ad» - тут, в даний момент і «voca» - закликати. «Адвокасі - це спланована, ретельно чином розроблена і послідовна діяльність з метою підвищення обізнаності про важливу для бібліотек проблему урядовців, потенційних партнерів, грантодавців, суспільства в цілому. Це - конкретні сплановані зусилля,

спрямовані на отримання бібліотеками підтримки і розуміння» [6]. Отже, в умовах сьогодення, для того, щоб бути затребуваним, бібліотеки займаються впровадженням новітніх напрямів Аутріч у бібліотечній діяльності, які пов'язані з позастаціонарним обслуговуванням.

У сучасних іноземних джерелах інформаційно-бібліотечного спрямування, термін *outreach*, наголошує М.А. Каменська, вживається не лише в охарактеризованому вище значенні, а виходить за його межі. Часто він характеризується як вид інформаційно-роз'яснювальної або інформаційно-просвітницької діяльності, насамперед, вузівських бібліотек, що передбачає надання розширеного доступу до інформаційних ресурсів, інноваційні підходи до використання можливостей соціальних медіа, знищення бар'єрів у взаємодії, залучення книгозбірні у розробку програмного забезпечення навчальних курсів та ін. [8]. Отже, тлумачення сутності аутріч-технології доцільно поширювати і на дослідження ринку інформаційних продуктів, активне просування сервісів (іншими словами, реалізації маркетингової програми підтримки статусу бібліотеки і т. ін). Усе це об'єднує ставлення до взаємодії бібліотек із користувачами. Сутність аутріч-методології полягає у максимальній включеності бібліотекаря в аудиторію, причому «інформаційна підтримка кінцевого користувача здійснюється за допомогою сучасних технологій» [15, с.103].

Американські бібліотечні фахівці наголошують на тому, що ПІД має здійснюватися з огляду на приналежність книгозбірні до певного виду. Так, публічні бібліотеки розробляють та доволі вдало реалізують численні інформаційно-просвітницькі програми, спрямовані на різні категорії відвідувачів із застосуванням не лише аутріч, а й маркетингових інструментів. Натомість академічні бібліотеки, у тому числі університетські, які не мають природних конкурентів у кампусі, можуть перетворитися у самовдоволені структури, без яскраво виражених бізнес-інстинктів [17]. Ще у 1998 році довідковий бібліотекар Джорджтаунського університету Е. Додсворт написала, що коли «студенти досліджують альтернативні методи пошуку

інформації, академічна бібліотека часто є останнім місцем, до якого вони звертаються» [цит. за 17]. За десять років потому бібліотекари Техаського університету мистецтв та технічних наук запропонували власну формулу успіху: «щоб ефективно конкурувати, академічні бібліотеки повинні агресивно продавати різноманітність та якість своїх інформаційних ресурсів» [там само]. Внаслідок проведеної агресивної маркетингової кампанії у вказаному навчальному закладі, кількість наданих віртуальних довідкових послуг зросла за чотири місяці на 120%.

Успішні інформаційно-роз'яснювальні стратегії, розроблені та впроваджені в бібліотеках, на думку К. Барретта, Б. Кеннота та Л. О'Хара, можуть бути адаптовані до унікальних потреб архівних установ [18].

Основними завданнями американські фахівці вважають збільшення присутності бібліотеки, покращення її іміджу серед академічної спільноти та перенесення обслуговування за її межі. Остання задача вирішується як шляхом делегування повноважень одному чи кільком фахівцям, так і створення студентської консультативної ради або обрання цільових груп та комітетів для підвищення публічності та обізнаності університетської бібліотеки.

На початку 2000-х років професійна бібліотечна спільнота почала обговорення доцільності впровадження нової посади - пропагандистського бібліотекара, до якого висувалися такі вимоги: це має бути «...штатний бібліотекар, відданий роботі з громадськістю, який координує діяльність, сприяє розширенню потенційної аудиторії та підвищенню обізнаності щодо зусиль бібліотеки» [цит. за 17]. На сьогодні все більше книгозбірень впроваджують посаду аутріч-бібліотекарів. Останні можуть працювати у бібліотеках різних видів: публічних, академічних, спеціальних та мають надавати послуги широкому колу осіб, орієнтуючись як на тих, кого традиційно недостатньо обслуговують, так і на тих, хто нечасто користується або не користується послугами книгозбірні взагалі. Аутріч-бібліотекари намагаються забезпечити справедливе надання бібліотечних послуг за допомогою розробки програми, політик, практик і моделей поведінки, які

роблять бібліотеку доступною для всіх. Такі вимоги до вказаної посади розміщено на сайті Американської бібліотечної асоціації (ALA) [28]. У більшості випадків претенденти на вакансію бібліотекара з аутріч-роботи у резюме вказують навички роботи бібліотечним матеріалом (36,2%), в той час як 18,3% резюме включають розробку колекцій, а 13,8% резюме включають грамотність, проте такі навички є корисними для виконання основних посадових обов'язків [32]. Окрім цього, аутріч-бібліотекарам необхідно володіти комунікативними навичками, вмінням оперативно оцінювати ситуацію, працювати у групах з метою організації партнерства з різними організаціями та охоплення нових груп користувачів. Такі співробітники повинні вміти без проблем вирішувати комплексні завдання, об'єктивно оцінювати сильні сторони бібліотеки та можливості покращення якості обслуговування. Зазвичай такі люди нестандартно мислять та є творчими особистостями [28].

Отже, на сьогодні бібліотеки відіграють надзвичайно динамічну інформаційно-пропагандистську роль завдяки тому, що інформують громадськість про бібліотечні послуги, надають ці послуги користувачеві інноваційними способами та привертають увагу до широкого спектру програм.

1.3. Використання технології аутріч в архівній практиці США

Значна кількість досліджень закордонних науковців, переважно за останнє десятиліття, присвячена використанню аутріч-методології в архівних установах. Слід зазначити, що перша публікація, присвячена цій темі, з'явилася у фаховому архівному американському виданні «American Archivist» у 1978 році. У ній йшлося про розробку аутріч-програми, впровадження технології аутріч, її потенціал та цінність, містилися результати опитування фахівців. Основні положення цієї статті стали базовими для подальших теоретичних досліджень архівістів та програмою дій для практиків архівної справи [29].

У суспільстві, на жаль, побутує стійка думка щодо консервативності архіву як установи, що «надає інформаційні послуги історикам та тим відвідувачам, які мають або особистий інтерес, або професійну потребу в ретроспективній інформації. Лише незначний відсоток населення знає про відкритість сучасних архівів для громадськості. Ця обставина спонукала замислитися вітчизняних і закордонних, насамперед, американських, архівістів над необхідністю розробки відповідних програм і заходів, які б інформували широкі верстви населення про архівні фонди, довідково-пошуковий апарат, дозволяли реалізовувати на постійній основі інформаційні проекти, всіляко просували інформаційні продукти та послуги, у тому числі, за допомогою сучасних інформаційних технологій» [14, с.112].

У 90-х роках минулого століття авторитетний фахівець з архівної справи Т. Еріксен попереджав, що «архіваріусам слід постійно пам'ятати: ретельно ідентифіковані, описані та оцінені ретроспективні документи, які надалі ніким не затребувані, свідчать лише про витрачений фахівцями час» [22, с. 117]. Отже, важливим є їх використання не лише професіоналами та поодинокими науковцями, а й широким загалом, у тому числі з інформаційно-просвітницькою метою. Архіваріуси, наголошує Ян Вілсон, повинні відшукати альтернативні способи розкриття своїх колекцій для громадськості і знайти процедури, які будуть працювати, при цьому «використання не може мати пріоритет над збереженням матеріалів» [цит. за 26].

Отже, центральною складовою роботи архівів було визначено їх інформаційно-просвітницьку діяльність.

Американські архівісти постійно акцентують увагу на необхідності врахування фінансової складової, адже збільшення кількості відвідувачів архівів, що фінансуються державою, допоможе виправдати фінансування на чинних або, навіть, покращених умовах. У зв'язку з тим, що ресурси розподіляються на основі усвідомлених потреб, складно, зауважує М. К. Мейсон, «переконати державні установи підтримати такий абстрактний культурний імператив, як збереження архівної спадщини. Архіваріус повинен

постійно працювати над підвищенням обізнаності місцевого населення щодо цінності архівних послуг. Центральне місце в плануванні аутріч-програми займає ідентифікація спільноти користувачів і клієнтської бази. Питання управління, які повинні вирішуватися в межах аутріч, включають такі речі, як збільшення робочого навантаження на персонал, зростання попиту на архівні фонди, які складно підтримувати протягом тривалого часу, і уникнення численних бар'єрів» [цит. за 14, с.113].

Науковець М. К. Мейсон пропонує два шляхи зростання популярності архівних установ. Перший шлях передбачає створення веб-сайту установи, на сторінках якого доцільно розмістити пояснення про специфіку роботи установи та наявні інформаційні ресурси. Другий - створити ресурс, на якому буде висвітлюватися не лише основна інформація про установу, а також буде наявна реклама навчальних програм та заходів, що проводяться установою. [7].

Інформатизація позначилася на «діяльності архівних установ, дозволила використовувати сучасні технології як для оцифрування первинних ретроспективних документів, так і вторинних джерел: довідкових посібників, описів фондів, довідників; розширили інструментарій збереження електронних даних, дали можливість доступу до оцифрованих документів та віртуальних виставок» [14, с 113]. Причому дуже важливим є налагодження «цифрового діалогу» із користувачами, для якого вже недостатнім є «транслявання» інформації про послуги та архівні фонди і колекції. Архівісти мають переосмислити значення інформаційно-просвітницької роботи, залишаючись актуальними для суспільства. Створення роз'яснювальних заходів в Інтернеті, які цілеспрямовано виконують інституційні цілі, намагаються охопити користувачів новими та креативними способами та розширити доступ до вмісту цифрових архівів допоможе розширити актуальність архівів не тільки в межах академічної спільноти, але серед широкого кола користувачів [19].

Архівістами практиками накопичено значний досвід проведення аутріч-заходів у мережі Інтернет. Так, архів Міллса (Mills Archive), в якому зібрано понад 42 000 оцифрованих зображень, включив до числа інформаційних інструментів повідомлення у блогах, щоб продемонструвати розмаїття свого цифрового архіву. Такі повідомлення стали своєрідним ключем до взаємодії із зацікавленими сторонами, адже в якості авторів виступали різні люди, що працюють над різними елементами колекцій. Архів планує створення профілів співробітників та волонтерів з метою показу роботи архіву та залучення більшої кількості добровольців. У представників громадськості також є можливість представити теми, які, на їхню думку, можуть бути цікаві іншим користувачам. За допомогою програмного забезпечення для електронної розсилки такі повідомлення в блозі можуть бути розіслані зацікавленим особам. Пости також просуваються через канали в соціальних мережах, охоплюючи більш широку аудиторію і збільшуючи відвідуваність веб-сайту. Досвід американських архівістів довів, що використання різних інформаційних каналів в комплексі дає найкращий результат, а ключовим моментом є пошук такого поєднання, що забезпечить переваги при збереженні усталеності наявних ресурсів [27].

Вказаний перелік, з урахуванням позитивного досвіду американських архівістів, доцільно доповнити й іншими заходами, а саме, наданням допомоги громадянам в організації та керуванні їх цифровими колекціями, залученням населення до волонтерських програм та ін.

Розділ 2. АУТРІЧ-ТЕХНОЛОГІЇ В АРХІВНІЙ ТА БІБЛІОТЕЧНІЙ ПРАКТИКАХ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

2.1. Застосування аутріч-технології в інформаційному обслуговуванні споживачів Наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля

Цікавим місцем застосування аутріч-технології є університетські бібліотеки. На наш погляд, вона може бути задіяна в умовах Наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля. Зауважимо, що позастаціонарна інформаційна взаємодія не є чимось абсолютно новим для практики університетських книгозбірень, адже в радянський, а потім і в пострадянський період були поширені так звані Дні інформації, факультету, кафедр тощо. Вказана технологія як у минулому, так і в наш час передбачає «мобільність бібліотекарів, які зустрічаються поза приміщенням книгозбірні зі студентами під час їх самостійної роботи або проведення вільного часу, допомагаючи порадами та консультаціями щодо інформаційного пошуку. Ця діяльність співробітників бібліотеки повинна бути забезпечена відповідними пристроями для надання якісних інформаційних послуг, зокрема, планшетним комп'ютером з необхідним набором веб-ресурсів і низкою додатків. При цьому від бібліотекаря очікується не тільки обізнаність у процедурах доступу до потрібних інформаційних ресурсів, але й певна тактовність у процесі спілкування зі студентами, важлива при виявленні їхніх інформаційних потреб» [15, с. 101]. Зважаючи на те, що в сучасних умовах, ускладнених пандемією, в СНУ ім. В. Даля, на жаль, поки не має можливості організації відповідних приміщень в гуртожитках, а забезпечення бібліотекаря мобільним пристроєм є проблемою, такий вид обслуговування може плануватися на перспективу.

За умов покращення епідеміологічної ситуації та створення відповідних умов в приміщеннях структурних підрозділів (факультетах, кафедрах) бібліотекар зможе здійснювати щільний інформаційний супровід навчальної

та науково-дослідної діяльності протягом робочого дня чи його частини, формуючи спеціальні добірки електронних джерел, реалізуючи інформаційні запити викладачів і здобувачів вищої освіти. Обов'язковою умовою є належність робочого місця бібліотекаря та безперешкодний доступ до мережі Інтернет. Якщо останнє виконується практично у повній мірі, хоч і має подекуди певні проблеми з надійністю та швидкістю передавання даних, то брак вільного простору заважає організації функціонального робочого місця. Проте з покращенням вказаних показників позастаціонарне інформаційне обслуговування може бути впроваджено як в гуртожитках, так і в корпусах університету.

Наукова бібліотека університету таким чином буде «приходити» до користувача, а не навпаки, займати мінімальну площу, здійснюючи практично увесь день інформаційне обслуговування, пов'язуючись в режимі online з ресурсами «материнської» бібліотеки та всесвітніми інформаційними ресурсами. Вказана технологія «висуває певні вимоги до компетенцій співробітників бібліотеки, які вочевидь повинні орієнтуватися не лише у відповідному предметному полі, але й вільно володіти інформаційними технологіями. І, крім того, виявляти ще адаптованість, готовність до постійного урахування специфічних потреб споживачів інформації університету» [15, с.102].

Наразі наукова бібліотека лише починає активну діяльність. Так, з метою стати ближче до здобувачів освіти, знаходитися там, де можна охопити більше коло потенційних користувачів, нещодавно було створено сторінку у соціальній мережі «Instagram». У профілі розміщено посилання на веб-сторінку бібліотеки, а в розділі «актуальне» перераховано сервісні онлайн-послуги (е-сервіс), які надають бібліотекари, зокрема тематичний підбір джерел серед видань, наявних у бібліотечному фонді, передплачених базах даних та інших інформаційних ресурсах. Також пропонуються віртуальні довідкові послуги, електронне замовлення та доставка необхідних документів, користування електронним каталогом, що представлений на веб-сторінці

бібліотеки, консультації, редагування списків літератури і таке інше [10]. Проте, задля залучення більшої кількості користувачів, необхідно проводити більш активну маркетингову політику, що буде включати, окрім вищеперерахованих пропозицій, безпосереднє спілкування зі студентами. Для першокурсників таке спілкування може відбуватися на зустрічах, які проводяться щорічно в межах «школи першокурсника»; зі студентами старших курсів - на кураторських годинах. Доцільним виглядає проведення тематичних заходів. Зокрема, у межах вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» співробітники бібліотеки можуть надавати консультаційну допомогу в опануванні правилами бібліографічного посилання, яке є невід'ємною складовою будь-якого дослідження. Подібні заходи в умовах дистанційного навчання доцільно проводити у формі вебінару як в межах навчальних занять, так і в позанавчальний час у соціальних мережах.

«З метою підвищення якості інформаційної взаємодії бібліотеки із споживачами варто залучати соціально активних студентів для т.зв. товариського кураторства, адже студенти більш охоче звертаються за допомогою до однолітків, ніж до бібліотекаря. Доцільним тому слід вважати залучення студентів спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» в якості таких консультантів як протягом навчання, так і у межах проходження різних видів практики» [15, с.102], звідси, за умов відповідного технологічного забезпечення.

Отже, застосування аутріч-технології буде сприяти вдосконаленню інформаційного обслуговування споживачів Наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля за рахунок максимального включення бібліотекаря в процес взаємодії з користувачами, що дозволяє вивчити його інформаційні потреби, посісти місце «інсайдера» у колективі, гарантувати доступність та ефективність своєї участі в наданні інформаційних послуг. Важливим моментом є організація інформаційної підтримки кінцевого користувача за допомогою ефективних інформаційних технологій.

2.2. Перспективи використання аутріч-технології в роботі Державного архіву Луганської області

Серед вітчизняних архівних установ регіонального рівня, Державний архів Луганської області займає особливе місце, обумовлене переміщенням установи внаслідок збройної агресії у м. Сєвєродонецьк, на підконтрольну українській владі територію, де він активно почав відновлювати свою діяльність. У м. Луганську, на тимчасово окупованій території, залишилося 1,7 млн. од. зб. Національного архівного фонду області, що розкривають історію Луганщини з XVIII століття до наших днів. «Найраніші з них - фонди Луганського казенного чавуноливарного заводу Головного управління гірничих та соляних справ селища Луганський завод Слов'яносербського повіту Катеринославської губернії (1785-1887 рр.), (456 одиниць зберігання); Луганської міської і Слов'яносербської повітової земської управ, правлінь, акціонерних товариств, заводів, вугільних копалень та інших установ, що діяли на території краю» [12]. З дореволюційних часів залишилося декілька фондів приватних жіночих гімназій, зокрема, Е.К. Локтюшової, Р.Н. Воскресенської, Е.М. Чвалинської, що свідчать про стан освіти того часу. Наявні фонди культових споруд не лише Луганська, а й навколишніх сіл Слов'яносербського повіту Єкатеринославської губернії, фонди судових, фінансових установ, поштово-телеграфних відділень та ін. дореволюційного періоду [12].

Значну цінність мають Колекція метричних книг церков Ворошиловградської області 1787-1927 рр. (2940 справ), Колекція тор староєврейських сувоїв XIX ст., Колекція карт по Бахмутському, Слов'яносербському, Старобільському повітам (роки не встановлено) (1003 одиниць зберігання) [4]. Вказано лише фонди дореволюційного періоду, не менш цікавими є зібрання більш пізніх часів. Усі зазначені, та багато інших фондів, що представляє чималий інтерес для фахівців, на сьогодні, на жаль, є недоступними для дослідження.

Не зважаючи на обмежений інформаційний, матеріальний та людський ресурси, архівісти на новому місці провели велику відновлювальну та організаційну роботу, реалізуючи державну політику в сфері архівної справи і діловодства на підконтрольній владі території. Насамперед, було здійснено першочергове прийняття документів (майже 14 тис. од.зб.) до держархіву області від архівних підрозділів, що знаходяться на лінії розмежування зони АТО/ООС. Кількість документів НАФ збільшено з 1555 358 од.зб. до 194 247 од.зб.; з особового складу – з 244879 од.зб. до 269 963 од.зб. [9]. Значна увага приділюється оцифруванню документів НАФ, що стало можливим внаслідок придбання спеціального обладнання: книжкового сканеру Book2Net Kiosk та планшетного сканеру Ф3 Avision FB6280E. За шість років виготовлено 437 668 тис. цифрових копій, оцифровано майже 5 тис. од.зб. [там само]. Це стало підґрунтям для формування потужного електронного ресурсу установи. Нещодавно підписаний договір про співробітництво між FamilySearch International (США) та Державним архівом Луганської області дає змогу здійснювати оцифрування документів НАФ генеалогічного характеру [12].

Державним архівом Луганської області започатковано проєкт зі збирання усної історії «Пам'ятайте героїв АТО» з метою збереження пам'яті про живих і полеглих воїнів – учасників Антитерористичної операції, вшанування їхнього подвигу, поповнення джерельної бази історії України періоду незалежності. Архівними установами області зібрано понад 200 анкет та 496 архівних документів особового походження про учасників АТО та свідків подій, що відбуваються на Сході України. Вказані матеріали входять до складу архівного фонду особового походження учасників АТО/ООС і в майбутньому стануть джерельною базою для документальних видань та фільмів [9].

Зазначимо, що у фондах Державного архіву Луганської області (м. Северодонецьк) зберігаються суспільно значущі для регіону архівні документи, що представляють інтерес для краєзнавців, істориків, науковців, можуть бути задіяні в ході виховної та просвітницької роботи. Починаючи з

2016 року і дотепер архівістами проводяться інформаційні заходи, ведеться активна виставкова робота, у тому числі й у віртуальному просторі. Аналіз довів, що подібна практика є нормою для вітчизняних держархівів обласного рівня, адже всі 24 установи мають веб-сайти, хоча лише частина з них (10 архівів) володіє сторінками у соцмережі Facebook. І лише поодинокі, зокрема, Державний архів Харківської області мають дві веб-сторінки: в Twitter та Facebook, а Державний архів Донецької області окрім Facebook має сторінки в Instagram та Youtube. Державний архів Луганської області представлений у мережі Інтернет змістовним веб-сайтом та сторінкою у Facebook.

Присутність Державного архіву Луганської області у глобальній мережі та у Facebook дає можливість поширювати оцифровані документальні джерела, знайомити з онлайн-виставками актуальної тематики. Протягом 2018-2021 рр. підготовлено 42 онлайн-виставки, а за шість років загалом понад 580 документальних і онлайн-виставок та 140 статей у засобах масової інформації. Зазначимо професійний підхід та високий рівень виставкової діяльності, використання у віртуальних експозиціях цінних в історичному, соціокультурному плані архівних документів. У той же час брак статистичних даних щодо кількості переглядів та відсутність зворотного зв'язку не дає змоги оцінити емоційну реакцію відвідувачів цього ресурсу. Саме в такій ситуації ефективним було б застосування аутріч-заходу: анонсування на власній сторінці у Facebook найбільш значущих виставкових проєктів з акцентом на неповторність та унікальність документів, що експонуються. Це, як можна очікувати, викличе зацікавленість громадськості, буде сприяти поширенню інформації у соціальних мережах, а отже, збільшить число прихильників.

Закордонні архівісти доводять значущість в ПД мікроблогів як дієвого інформаційного каналу, тому бажаним є створення сторінки архівної установи в Instagram і Twitter з метою охоплення різних категорій населення, у тому числі молоді, як активних користувачів зазначених сервісів. Дослідження архівного мікроблогінгу К. М. Страттон підтвердило, що Twitter може бути виставковим простором, який дозволить віддалене використання матеріалів; а

порівняно висока частота застосовування хеш-тегів, їх взаємозв'язок дасть змогу вважати Twitter форумом [31].

Отже, налагодження «цифрового діалогу» із користувачами, поширення інформації у ЗМІ дозволить долучити нових відвідувачів не лише до віртуального представництва архівної установи, а й до її читального залу. Відомо, що обізнаність щодо цінності архівних документів зростає одночасно зі збільшенням кількості користувачів, адже, припускає Дж. Грабовський, «той, хто використовує продукт, швидше за все цінує галузь, що його виробляє» [цит. за 31].

Американські науковці, що досліджують проблему використання аутріч-технології, зокрема, К. Баррет, Б. Кеннон та Л. О'Хара, пропонують адаптувати кращі бібліотечні аутріч-практики до архівних реалій. Цілком слушним, на їх думку, можуть бути такі ініціативи, як залучення представників дітей та молоді, персоналізація послуг, розробка аутріч-програм з метою їх постійної оцінки на предмет ефективності та універсальності [18].

Певна робота у цьому напрямку архівною установою вже проводиться зусиллями співробітників відділу використання інформації НАФ та взаємодії із засобами масової інформації. Помітним заходом в цій роботі стало підписання угоди про співробітництво між Державним архівом Луганської області, юридичним факультетом Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля та Луганським національним університетом імені Тараса Шевченка, яка передбачає організацію наукової роботи, проведення спільних заходів, проходження виробничої і переддипломної практики здобувачами вищої освіти спеціальностей «Історія та археологія» й «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Така співпраця дає можливість залучати до організації інформаційно-просвітницької діяльності представників студентства, які, не лише розширять число користувачів архівних послуг, а й зможуть генерувати творчі ідеї, сприяти залученню школярів. Останні, на жаль, архівними установами

практично не розглядаються в якості потенційних симпатиків, хоча подібна практика могла би стати першим кроком до формування цієї категорії користувачів. Виступи архівістів на публічних заходах, створення спеціальних експозицій, дозволили би знайомити юне покоління з цікавими документами НАФ, інформувати про значення та специфіку роботи архівів, дали б змогу встановити дружні стосунки зі значно більшою кількістю осіб, а отже, доводити значущість та важливість діяльності архівної установи.

Таким чином, використання аутріч-технології в роботі Державного архіву Луганської області може стати перспективним напрямом, що сприятиме впровадженню кращих закордонних практик, а саме: налагодженню інформаційної взаємодії з користувачами у віртуальному просторі, мікроблогінг, активізації роботи зі студентською молоддю та школярами як потенційними відвідувачами архівної установи, творчому використанню досвіду бібліотек з метою підвищення якості інформаційно-просвітницької роботи. Все це дозволить суттєво підвищити обізнаність місцевої громади стосовно важливості та значущості діяльності Державного архіву Луганської області.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного дослідження було зроблено такі висновки:

На сьогодні у науковому середовищі відсутнє загальноприйняте трактування поняття «аутріч», що пояснюється його відносною новизною, багатоаспектністю, використанням у різних науках та соціальних практиках. У соціально-комунікативній сфері воно застосовується переважно у значенні інформаційно-пропагандистської діяльності, подекуди ототожнюється з позастаціонарним обслуговуванням, однак не дорівнює йому. Побутують думки стосовно необхідності поєднання аутріч з маркетингом в контексті бібліотечної та архівної практики. Проте більшість фахівців вважають, що сутністю аутріч є комплекс заходів по залученню користувачів до бібліотечних та архівних установ.

Аутріч-технологія активно застосовується в діяльності закордонних публічних та академічних бібліотек. Необхідність актуалізації традиційних форм і методів бібліотечного обслуговування обумовили появу «мобільних бібліотек», бібліотечного координування та вбудовування, поєднання мережевої і традиційної технологій спілкування, реалізації політики *advocacy*. Ускладнення інформаційно-пропагандистської діяльності, необхідність підвищення ефективності інформаційної взаємодії з користувачами призвели до необхідності впровадження нової посади в американських книгозбірнях – аутріч-бібліотекара, з широким спектром компетентностей.

Застосування аутріч-методології в практиці роботи архівних установ пов'язано з необхідністю доведення актуальності та значущості цих інституцій для широкого загалу, використанням можливостей сучасних інформаційних технологій та мережевих сервісів, поєднанням в єдиний комплекс добре зарекомендованих, перевірених часом практик роботи з громадськістю з метою підвищення ролі архівів у сучасному інформатизованому суспільстві. Аутріч-технологія дозволяє органічно

суміщати вказане в рамках інформаційно-просвітницьких заходів, залучати до ефективної взаємодії з архівними установами потенційних користувачів.

Проведене на регіональному рівні дослідження можливості використання аутріч-технології в практиці роботи університетської бібліотеки та обласного держархіву дозволяє зробити висновок щодо доцільності його впровадження в практику діяльності вказаних установ.

Отже, в епоху повсюдної цифровізації, об'єктивного падіння інтересу до консервативних інституцій, завдяки застосуванню інструментів аутріч-технології для архівних та бібліотечних установ з'являється все більше можливостей продемонструвати суспільну значущість та власну унікальність.

Досвід США та європейських країн доводить, що методи аутріч помітно змінюють позицію громадськості стосовно консервативності та обмеженості цих установ, дозволяють підтримувати їхній статус соціокультурного інституту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аутріч. *Вікіпедія. Вільна енциклопедія.* URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Аутріч> (дата звернення: 05.09.2020).
2. Аутрич. *Записки маркетолога.* URL: http://www.marketch.ru/marketing_dictionary/marketing_terms_a/outreach/ (дата обращения: 10.09.2020).
3. Береславская М. В. Новые формы внестационарного библиотечного обслуживания (на примере Австралии, Польши и Испании). *Современная практика библиотечной работы за рубежом.* URL: <http://old.libfl.ru/about/dept/librarianship/display.php?file=news/2012/14-11-2012.html> (дата обращения: 25.09.2020).
4. Державний архів Луганської області: Анотований реєстр описів архівних фондів. Т. 1. Фонди дорадянського періоду. Сєверодонецьк, 2015. 100 с.
5. ДСТУ 7448:2013. Бібліотечно-інформаційна діяльність. Терміни та визначення понять. [Чинний від 2013-11-29]. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 41 с. URL: <https://library.kherson.ua/2016/dstu7448-2013.pdf> (дата звернення: 14.09.2020).
6. Загуменная В. В., Барабаш С. И. Адвокационная деятельность библиотек как новое направление библиотековедения. Киев, 2010. URL: <http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2010/disk/136.pdf> (дата обращения: 26.09.2020).
7. Калініна В. Ю. Аутріч як інноваційна практика: досвід архівів США. *Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. аспірантів, студентів, науковців. Ч. 2. м. Сєверодонецьк, 22 травня 2020 р. Сєверодонецьк, 2020. С. 89–93.

8. Каменская М. А. Эволюция информационно-библиотечного обслуживания: вопросы терминологии. *НТИ. Сер. 1. Орг. и методика информ. работы*. 2016. № 8. С. 24–33.

9. Кривицька В., Лисенко Т. Державному архіву Луганської області – 95 років. *Архіви України*. 2020. № 3 (324). С. 25–36. URL: <https://lg.archives.gov.ua/pages/expo20.html> (дата звернення: 18.12.2020).

10. Наукова бібліотека Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля : веб-сайт. URL: <http://library.snu.edu.ua> (дата звернення: 06.02.2021).

11. Нещерет М. Социальная защита населения. Новая социальная функция библиотеки в XXI веке. *Библиотечное дело*. 2018. № 23. С. 41–44. URL: http://elibrary.az/docs/jurnal/jrn2018_712.htm (дата обращения: 22.09.2020).

12. Офіційний сайт Державного архіву Луганської області. URL: lg.archives.gov.ua (дата звернення: 12.02.2021).

13. Семёнов А. Аутрич. Зачем это нужно и как делать? URL: <https://www.uplab.ru/blog/outreach-why-is-it-necessary-and-how-to-do/> (дата обращения: 10.09.2020).

14. Сілютіна І. М. Використання аутріч технології в архівній практиці. *Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. науковців, юристів та аспірантів. 24-25 квітня 2019 р. Сєвєродонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. С. 111–114.

15. Сілютіна І. М. Новітні форми інформаційного обслуговування користувачів наукової бібліотеки закладу вищої освіти *Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції науковців, юристів-практиків, молодих вчених, аспірантів, студентів (19-20 квітня 2018 р., м. Сєвєродонецьк). Сєвєродонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. С. 98–101.

16. Царьков П. Что такое аутрич в линкбилдинге. URL: <https://idg.net.ua/blog/chto-takoe-autrich-v-linkbildinge> (дата обращения: 06.09.2020).

17. Academic Outreach Librarianship: A Focus on Publicity and Marketing Footnotes. 2009. Vol. 38. № 4. pp. 12–14. URL: http://www.ala.org/rt/sites/ala.org.rt/files/content/news/footnotes/May_2009/footnotesv38n4append.pdf (Accessed: 27.09.2020).

18. Barrett C., Cannon B., O'Hare L. The Application of Library Outreach Strategies in Archival Settings *Dalhousie Journal of Interdisciplinary Management*. 2009. Vol. 5 URL: <https://dalspace.library.dal.ca/bitstream/handle/10222/13876/Barrett%20Cannon%20O%27Hare%20-%20The%20application%20of%20library%20outreach%20strategies%20in%20archival%20settings.pdf> (Accessed: 18.09.2020).

19. Bowden A. E. Archives Outreach in a Digital World: Promoting digital content through online outreach efforts. A Master's Paper for the M.S. in L.S. degree. July 2013. 60 pages. URL: cdr.lib.unc.edu (Accessed: 04.09.2020).

20. Cambridge Dictionary : web site. URL: <https://dictionary.cambridge.org> (Accessed: 04.09.2020).

21. Casey C. Inreach and Outreach as Archival Advocacy Activities. *Lawcha*. June 2nd, 2017. URL: <http://www.lawcha.org/2017/06/02/community-connections-inreach-outreach-archival-advocacy-activities/> (Accessed: 08.11.2020).

22. Ericson T. L. Preoccupied With Our Own Gardens: Outreach and Archivists. *Archivaria*. no. 31 (Winter 1990-91), Supplement: Public Programming in Archives. pp. 114–122. URL: <https://archivaria.ca/index.php/archivaria/article/view/11724/12673> (Accessed: 08.11.2020).

23. Ford E. Outreach is (un)Dead. *In The Library with the Lead Pipe*. 2009. P. 1-5. URL: <http://www.inthelibrarywiththeleadpipe.org/2009/outreach-is-undead> (Accessed: 25.10.2020).

24. Glover J. Liaison Librarianship / Virginia Commonwealth University. 2019. URL: https://scholarscompass.vcu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1061&context=libraries_pubs (Accessed: 17.09.2020).
25. Hall S. L., Marshall D. H. Embedded librarianship in branch settings: customizing liaison services. *New Library World*. 2014. Vol. 115 No. 11/12. pp. 508–514. URL: <https://doi.org/10.1108/NLW-04-2014-0045> (Accessed: 15.09.2020).
26. Mason M. K. Outreach Programs: Can They Really Help Archives?. 2012. URL: <http://www.moyak.com/papers/archives-public-programs.html> (Accessed: 04.10.2020).
27. Outreach-for-archives-best-practice-tips. *TownsWeb Archiving*. URL: <https://blog.townswebarchiving.com/2015/10/outreach-for-archives-best-practice-tip> (Accessed: 12.10.2020).
28. Outreach Librarian. URL: <http://www.ala.org/educationcareers/libcareers/jobs/outreach> (Accessed: 15.10.2020).
29. Pederson Ann E. Archival Outreach: SAA's 1976 Survey. *The American Archivist*. 1978. Vol. 41, No. 2. pp. 155–162. URL: <https://www.jstor.org/stable/40292082?seq=1> (Accessed: 05.11.2020).
30. Shaffer J. K. Outreach in State Archives and Public Use of Government Records. A Master's Paper for the M.S. in L.S degree. July, 2009. 51 pages. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/210608549.pdf> (Accessed: 27.11.2020).
31. Stratton K. M. Microblogging in Archives and Manuscript Repositories: Implications for Outreach. A Master's Paper for the M.S. in L.S. degree. August, 2010. 30 pages. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/210608456.pdf> (Accessed: 27.11.2020).
32. Working as an outreach librarian. URL: <https://www.zippia.com/outreach-librarian-jobs/> (Accessed: 18.10.2020).

ДОДАТКИ

Додаток А

Анотація

Актуальність. Одним із суттєвих показників роботи бібліотек та архівів як важливих соціально-комунікативних інституцій є ефективність їх взаємодії із кінцевим користувачем, що відбувається у реальному чи віртуальному просторі. Протягом свого функціонування ці структури створювали, вдосконалювали існуючи та шукали новітні, більш ефективні методи, способи та форми організації зв'язку з користувачами. В умовах розвинених інформаційних технологій популярність та затребуваність послуг як архівів, так і бібліотек відходить на другий план, і наразі на їх працівників покладається завдання відновлення значущості цих установ та привернення уваги громадськості, потенційних споживачів інформації до документів, що в них зберігаються. Для досягнення цієї мети фахівці останнім часом застосовують технологію аутріч, яка включає в себе дієві інструменти побудови взаємозв'язку та діалогу з потенційними користувачами.

Мета - дослідити сутність й особливості застосування аутріч-технології в бібліотечній і архівній практиці та окреслити перспективи її впровадження в діяльність вітчизняних соціокультурних документних установ.

Завдання:

- проаналізувати поняття та сутність аутріч;
- охарактеризувати основні напрями застосування аутріч в бібліотечній діяльності;
- розглянути використання технології аутріч в архівній практиці США;
- розкрити можливості застосування аутріч-технології в процесі інформаційного обслуговування споживачів Наукової бібліотеки СНУ ім. В. Даля;
- окреслити перспективи використання аутріч-технології в роботі Державного архіву Луганської області.

Використана методика дослідження: Інформаційний та комунікаційний підходи, соціально-комунікативний підхід (у дослідженні феномену аутріч), соціально-інформаційний аналіз (у визначенні соціальної значимості аутріч, його місця в соціумі), соціально-контекстний аналіз (у дослідженні причин актуалізації аутрічу), порівняльний аналіз (у виявленні інформаційної специфіки аутріч), метод аналогій (у співставленні умов запровадження аутріч) та інші наукові методи.

Загальна характеристика роботи

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків (акти про впровадження). Основний текст містить 29 сторінок, бібліографія нараховує 32 джерела.

Додаток Б

Довідка про впровадження

**ВІЙСЬКОВО-ЦИВІЛЬНА АДМІНІСТРАЦІЯ
МІСТА СЕВЕРОДОНЕЦЬК ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВІДДІЛ КУЛЬТУРИ
Комунальний заклад
«Севєродонецька міська бібліотека для юнацтва
ім. Й.Б. Курлата»**

вул. Курчатова, 17, м. Северодонецьк, Луганської обл., 93400, Україна,
Тел.: (06452) 2-79-87, E-mail: young_library@i.ua

Вих. 07 від 11.02.2021

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дослідження на тему:
«Аутріч-технологія в бібліотечній та архівній сферах»**

Результати студентської наукової роботи (спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа») були апробовані протягом грудня 2020 - січня 2021 в діяльності КЗ «Севєродонецька міська бібліотека для юнацтва ім. Й.Б. Курлата».

Впровадження основних результатів дослідження дало змогу урізноманітнити форми інформаційного обслуговування юнацтва.

Акт про впровадження результатів дослідження обговорено на засіданні методичної ради КЗ «Севєродонецька міська бібліотека для юнацтва ім. Й.Б. Курлата».

Директор

Наталія РУДНЄВА

Додаток В

Акт про впровадження

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Наукова бібліотека

просп. Центральний, 59А, м. Сєвєродонецьк, Луганська обл., 93406,
тел./факс: (06452)4-03-42, <http://www.snu.edu.ua/>, e-mail: uni@snu.edu.ua, uni.snu.edu@gmail.com
код ЄДРПОУ 02070714

12.02.2021 № 06 На № від

А К Т

про впровадження результатів дослідження на тему:
«АУТРИЧ-ТЕХНОЛОГІЯ В БІБЛІОТЕЧНІЙ ТА АРХІВНІЙ СФЕРАХ»

Результати студентської наукової роботи шифр «Інформаційний Всесвіт» (спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа») були апробовані протягом грудня 2020 - січня 2021 в діяльності Наукової бібліотеки СХУ ім. В. Даля.

Впровадження запропонованих рекомендацій дало змогу урізноманітнити методи та форми інформаційної діяльності, покращити її якість.

Директор

Ольга СПІФАНОВА